niencji w latach 1900–1914, s. 337–346), a Anežka Šimková przybliżyła należące ongiś do praskiego historyka sztuki, bibliofila i marszanda Jana Poša, a dziś do Muzeum Sztuki w Ołomuńcu pełne uroku rękopiśmienne modlitewniki z lat 1750–1850, stanowiące unikatowy przykład tak zwanego baroku ludowego (*Ręcznie pisane modlitewniki XVIII i XIX wieku jako fenomen kultury plastycznej Czech i Moraw. Zbiory bibliofilskie Muzeum Sztuki w Ołomuńcu*, s. 497–500). Z kolei Gina Renotière zaprezentowała znajdującą się również w Ołomuńcu, lecz tym razem w Muzeum Sztuki Nowoczesnej, kolekcję „Książka XX wieku” (s. 501–504).

Widać wyraźnie, iż *spectrum* zagadnień poruszanych w artykułach zgromadzonych w recenzowanym tomie jest bardzo szerokie, co dowodzi, że książka jest przedmiotem wielu niezwykle różnorodnych badań. Niewątpliwą zaletą tekstów jest uaktualnienie stanu badań nad książką, prowadzonych z perspektywy historyczno-artystycznej, oraz wskazanie kierunków, w jakich mogą podążać kolejne, dopiero planowane analizy. Dużym walorem recenzowanej pracy jest też staranność, z jaką została wydana. Opublikowany przez Collegium Columbinum w eleganckiej szacie graficznej tom *O miejsce książki w historii sztuki* może być pod tym względem wzorem dla innych wydawnictw naukowych. Jedynym mankamentem jest tu jedynie format użytego w publikacji materiału ilustracyjnego. Śledzenie (dla przykładu) wnioskowania dotyczącego dekoracji piętnastowiecznych *Godzinek* na podstawie ilustracji wielkości znaczka pocztowego (s. 55–56) jest wielce kłopotliwe i pozostawia spory niedosyt. Dużą zaletą jest natomiast wyposażenie tomu w skorowidz nazwisk (opracowany przez Agnieszkę Gromek, s. 505–523), który ułatwia odnajdywanie pożądaných informacji, a także zaopatrzenie każdego artykułu w anglojęzyczny abstrakt, czyniący całość dostępną również zagranicznym czytelnikom. Wszystko to sprawia, że *O miejsce książki w historii sztuki* można uznać nie tylko za lekturę cenną, lecz wręcz obowiązkową, zwłaszcza dla historyków sztuki i bibliologów.

Katarzyna Krzak-Weiss

Katalog inkunabułów Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie. Oprac. Teresa Dąbrowa, Elżbieta Knappek, Jacek Wojtowicz, Polska Akademia Umiejętności. Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk, Kraków: Polska Akademia Umiejętności 2015. 285, [1] s.: il., Bibliogr. s. 278–281. Indeks. Streszcz. ang. i niem. ISBN 978-83-7676-223-4

DOI: 10.19195/0080-3626.60.20

Od czasu wynalezienia przez Jana Gutenberga w połowie XV wieku sposobu odbijania tekstu za pomocą metalowej ruchomej czcionki pojawiają się w bibliotekach pierwsze książki drukowane, które określa się mianem inkunabułów. Dzisiaj te wytwory „czarnej sztuki” należą do najcenniejszych obiektów w zbiorach każdej książnicy. Badacze od lat starają się zarejestrować i opisać wszystkie edycje, jakie ukazały się drukiem do roku 1500, a także odnotować wszystkie zachowane do dzisiaj egzempla-

rze¹. Publikowane katalogi zbiorów narodowych oraz poszczególnych bibliotek zagranicznych i krajowych tę wiedzę ciągle uzupełniają².

Najnowszym wkładem do polskiej inkunabulistyki jest opracowanie prezentujące kolekcję inkunabułów ze zbiorów Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie. Okazją do przygotowania i wydania katalogu stał się jubileusz dwusetlecia Towarzystwa Naukowego Krakowskiego, przy którym swoje początki znalazła dzisiejsza Biblioteka.

Obszerna publikacja zawiera dwie wyraźnie wyodrębnione części. Właściwy katalog poprzedza — opracowany przez Elżbietę Knapkę, jedną ze współautorek całości — rys historyczny *O zbiorze inkunabułów w Bibliotece PAU* (s. 7–24). Tekst zawiera w skondensowanej formie, lecz przejrzystość omówione takie zagadnienia, jak geneza zbioru, jego dzieje oraz charakterystyka zawartości. Dzięki temu czytelnik już na wstępie dostaje całościowy obraz kolekcji, której poszczególne obiekty opisane zostały szczegółowo w części katalogowej. Autorka przytacza też wybrane proveniencje niektórych woluminów, interesujące zapiski i glosy rękopiśmienne. Część swojego tekstu poświęca analizieabytkowych opraw i historycznym warsztatom, w których powstawały. Omówienie genezy i charakterystyka zbioru zawierają streszczenia w językach niemieckim i angielskim.

Autorka wskazuje, że ten zasób inkunabułów powstawał i rozrastał się w ciągu minionych dwustu lat — od czasów utworzenia w 1815 roku Towarzystwa Naukowego Krakowskiego. TNK było powiązane organizacyjnie z Uniwersytetem Jagiellońskim. Własną siedzibę przy ulicy Sławkowskiej 17 uzyskało dopiero w połowie XIX wieku i wówczas zaczęło też tworzyć własne zbiory biblioteczne, dzięki darom członków i sympatyków Towarzystwa. Wśród ofiarowywanych książek były nie tylko edycje współczesne, lecz także inkunabuły. Pierwszy paleotyp trafił do zbiorów w 1864 roku, ofiarowany przez krakowskiego kupca i piekarza Wilhelma Ilminga. Były to wydane przez Antona Kobergera w Norymberdze w 1486 *Iustiniani Institutiones cum glossa ordinaria Accursii Florentini*. Od roku 1873 TNK przekształciło się w Akademię Umiejętności. Szczęśliwie zbiór inkunabułów nie poniósł strat w czasie drugiej wojny światowej. Biblioteka, wcielona w czasie okupacji do Staatsbibliothek Krakau, po zakończeniu działań wojennych powróciła do swojej pierwotnej siedziby. Zasadnicze zmiany organizacyjne nastąpiły najpierw w 1952 roku, gdy zawieszona została działalność PAU, a jej funkcję i majątek (w tym zasoby

¹ Podstawowe źródło stanowi w inkunabulistyce *Gesamtkatalog der Wiegendrucke*, Bd. 1–11. Leipzig-Stuttgart: Hiersemann 1925–2008, cyt. jako GW. Dostępny online <http://www.gesamtkatalogderwiegendrucke.de>. Dla inkunabułów zachowanych w polskich bibliotekach taką pozycją jest katalog *Inkunabula quae in bibliothecis Poloniae asservantur*. Moderante Alodia Kawecka-Gryczowa composuerunt Maria Bohonos et Elisa Szandorowska. T. 1, Wratislaviae: Officina Instituti Ossoliniani 1970; T. 2: *Addenda. Indices*. Moderante Alodia Kawecka-Gryczowa composuerunt Maria Bohonos, Michael Spandowski et Elisa Szandorowska, Wratislaviae: Officina Instituti Ossoliniani 1993 (i.e. 1994). Cyt. jako IBP.

² Z katalogów polskich, jakie ukazały się w ostatnich latach, odnotować można między innymi takie publikacje, jak: Henryk DUBOWIK, przy współpr. Aldony CHLEWICKIEJ i Bernadety IWAŃSKIEJ-CIEŚLIK, *Inkunabuły i cimelia z XVI wieku w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy*, Bydgoszcz: Wydaw. Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2009; Beata GRYZIO, *Muzeum czarnej sztuki: katalog inkunabułów PAN Biblioteki Gdańskiej*, Gdańsk: PAN Biblioteka Gdańska 2012. Katalog B. Gryzio stanowi uzupełnienie do katalogów tej Biblioteki, które ukazały się w 1954 i 1967 r.

biblioteczne) przejęła Polska Akademia Nauk. Do kolejnych zmian doszło w 1989 roku — przywrócenie działalności PAU oraz w 1999 roku — przejście przez nią zarządu nad Biblioteką, która od tej pory funkcjonuje jako Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie.

Inkunabuły zaprezentowane w recenzowanym katalogu stanowią w zbiorach niezbyt liczną kolekcję: są to łącznie 173 dzieła w 180 woluminach, z których 32 zachowały się tylko we fragmentach. Autorka podkreśla, że kolekcja narastała w wyniku darów — więc nie ma jednolitego charakteru, jakim odznaczają się zbiory gromadzone systematycznie, w wyniku planowych zakupów. W tym wypadku to gusta poszczególnych darczyńców wpłynęły na jakość zbioru. Nie brakuje w nim jednak dzieł rzadkich czy wręcz unikatowych, i to nie tylko w skali kraju. Właśnie na te rzadkie edycje lub z innych względów interesujące obiekty w kolekcji autorka zwraca uwagę czytelnika w swoim omówieniu. Za najcenniejszy obiekt w zbiorach uchodzi zachowany fragmentarycznie almanach na rok 1490, wydany w oficynie Bergera w Augsburgu na przełomie roku 1489 i 1490 (poz. kat. 5). Jest to obecnie jedyny znany na świecie egzemplarz. Nie zabrakło cennych poloników, wśród których znajdują się najstarsze druki krakowskie z oficyny Kasptra Straubego: dzieło Jana z Turrecrematy *Expositio super toto psalterio* z 1475 (poz. kat. 159) i *Opuscula* św. Augustyna z 1476 (poz. kat. 19). Wartość egzemplarza *Liber Chronicarum* Hartmanna Schedla, wydrukowanego w Norymberdze przez Antoniego Kobergera w 1493 roku (poz. kat. 148b), podnosi dołączone do niego jednokartkowe ogłoszenie wydawnicze z tegoż roku, zapowiadające ukazanie się dzieła. W polskich zbiorach to unikat.

Właściwa część katalogowa, opracowana przez zespół w składzie: Teresa Dąbrowa, wspomniana już Elżbieta Knapik i Jacek Wojtowicz, zawiera kilka części składowych. Katalog inkunabułów (s. 38–282) obejmuje 173 pozycje. Nota redakcyjna omawia szczegółowo strukturę opisu zastosowaną w publikacji. Składa się on z części bibliograficznej, opartej na ogólnie przyjętych normach katalogowania inkunabułów, oraz rozbudowanej drugiej części, zawierającej szczegółowy opis każdego egzemplarza. Tu uwzględniono proveniencje, uwagi o notach rękopiśmiennych, zdobnictwie i oprawie woluminu.

Hasła ułożono w układzie alfabetycznym według autorów, a w przypadku druków bezautorskich, o nieustalonym autorstwie czy prac zbiorowych — według haseł tytułowych.

Opis oparty został przede wszystkim na IBP (*Incunabula quae in bibliothecis Poloniae asservantur*), czyli podstawowym źródle stosowanym przez wszystkie polskie biblioteki. Tylko gdy wymagana była aktualizacja haseł i dostosowanie ich do wyników najnowszych badań, takim źródłem danych był *Gesamtkatalog der Wiegendrucke* (GW) oraz *Bayerische Staatsbibliothek Inkunabelkatalog* (BSB-Ink)³. Cytaty bibliograficzne ograniczono do podstawowych źródeł drukowanych, jak wspomniane IBP, GW, *Repertorium bibliographicum* Haina (z uzupełnieniami Copingera i Reichlinga)⁴, BSB-Ink. Najnowszym źródłem informacji we współczesnym świecie są katalogi online, do któ-

³ Bayerische Staatsbibliothek Inkunabelkatalog, Bd. 1–7, Wiesbaden: Reichert Verlag 1988–2009.

⁴ Ludvig HAIN, *Repertorium bibliographicum: in quo libri omnes ab arte typographica inventa usque ad annum MD. typis expressi, ordine alphabetico vel simpliciter enumerantur vel accuratius recensentur*. Vol. 1–2, Stuttgartiae: J.G. Cotta; Lutetiae Parisiorum: J. Renauard 1826–1838. NB. W recenzowanym katalogu w wykazie literatury (s. 34) niezauważony podczas korekty

rych czytelnicy chętnie sięgają. Autorzy wzięli to pod uwagę i idąc z duchem czasu, uwzględnili wśród cytowanej w opisie literatury także dostęp do baz elektronicznych: zdigitalizowanego GW M (*Manuskript des Gesamtkatalogs der Wiegendrucke*)⁵ i ISTC (*The Incunabula Short Title Catalogue*)⁶. Przy oprawach zaś wykorzystano niemiecką bazę opraw (Einbanddatenbank)⁷ oraz filigranów (*Wasserzeichenkartei Piccard-online*)⁸. Opis bibliograficzny uwzględnia takie szczegóły, jak warianty wydania, dzieła wieloczęściowe oraz defekty z oznaczeniem brakujących składek. Gdy wraz z inkunabułem współoprawiono w jednym woluminie druk późniejszy (a takich przypadków katalog notuje 15), wykaz adligatów uwzględniono w osobnej części jako *Katalog druków XVI w. współoprawnych z inkunabulami* (s. 237–245).

Bardzo dużo uwagi poświęcają autorzy cechom nabytym każdego egzemplarza, które świadczą o jego unikatowości. To różnego rodzaju zdobnictwo (inicjały, kolorowane drzeworyty), marginalia i noty rękopiśmienne, a przede wszystkim proveniencje, które pozwalają prześledzić losy książek, a jednocześnie są kopalnią wiadomości o użytkownikach⁹, albowiem ci odnotowywali często na kartach książek sprawy mniej lub bardziej dla nich istotne, dotyczące zarówno samej książki (cena, sposób jej nabycia), jak i wydarzeń rodzinnych — lokalnych czy historycznych. Ciekawym przykładem może być wolumin należący niegdyś do niejakiego Marcina Jurskiego. Zachowała się w nim spisana przez tegoż w języku polskim w 1695 roku minuta podziału majątku rodzinnego, „Ponieważ — jak możemy przeczytać — dla choroby cieskiej zadnego porządku domu naszego nieucznił Rodzic nasz Grzegosz” (poz. kat. 139 wraz z reprodukcją wzmiankowanego tekstu).

Noty własnościowe (o ile udało się je odczytać) przytoczone zostały w opisie dosłownie, w kolejności chronologicznej ich występowania. Umieszczony na końcu publikacji katalog alfabetyczny oraz indeks topograficzny proveniencji ułatwiają czytelnikowi bezproblemowe znalezienie właścicieli inkunabułów, zarówno prywatnych, jak i instytucjonalnych.

Istotną i charakterystyczną cechą każdego woluminu jest też jego oprawa. To ona stanowi o indywidualizmie egzemplarza, a w wypadku opraw zabytkowych sama może

błąd drukarski przeniósł datę edycji *Repertorium* na lata 1828–1938. Walter Arthur COPINGER, *Supplement to Hain's Repertorium bibliographicum*, P. 1–2, London: Henry Sotheran and Co. 1895–1902; Dietrich REICHLING, *Appendices ad Hainii-Copingerii Repertorium bibliographicum. Additiones et emendationes*, Fasc. 1–6, Monachii: Jac. Rosenthal 1905–1911.

⁵ Opisy GW w obrębie liter I–Z nie zostały opublikowane. Ta część pozostawała w formie manuskryptu w zbiorach Staatsbibliothek w Berlinie. Po zdigitalizowaniu rękopiśmiennych kart są one obecnie dostępne także w bazie GW online (patrz przypis 1), a numery katalogowe poprzedza litera M.

⁶ ISTC online <http://www.bl.uk/catalogue/istc>.

⁷ Einbanddatenbank gefördert durch die Deutsche Forschungsgemeinschaft, www.hist-einband.de.

⁸ <http://www.piccard-online.de>.

⁹ Obecnie badacze zwracają coraz większą uwagę na proveniencje, które pozwoliłyby na odtworzenie drogi obiegu książki. Odnotowanie proveniencji wszystkich zachowanych egzemplarzy inkunabułów jest założeniem międzynarodowego projektu, którym kieruje Cristina Dondi. Baza MEI (Material Evidence of Incunabula) prowadzona jest na portalu CERL (Consortium of European Research Libraries), <https://www.cerl.org/resources/mei/main>.

być dziełem sztuki. W ostatnim okresie tegumentologia budzi coraz większe zainteresowanie badaczy dawnej książki i autorzy katalogu wzięli to pod uwagę. Wiele wysiłku włożyli w identyfikację opraw, zamieszczając nie tylko obszerne omówienie zagadnienia w osobnym rozdziale (s. 20–24), lecz także dodając szczegółowe informacje na temat okładziny każdego woluminu przy opisie katalogowym. Uwzględniają takie dane, jak czas jej powstania, warsztat (w przypadku twórców opraw historycznych), użyty przez introligatora materiał (rodzaj skóry, papier, filigran), kompozycja, rodzaj zdobień i technika ich wykonania, użyte narzędzia, a także zastosowane formy okuć i zapięć. Wysiłek wart docenienia, zwłaszcza że prace nad identyfikacją opraw autorzy podjęli — jak sami podkreślają — dopiero w trakcie opracowywania katalogu. Pewną pomocą była tu spuścizna (materiały, odrisy) Anny Lewickiej-Kamińskiej¹⁰, choć w odniesieniu do inkunabułów Biblioteki PAU i PAN dotyczyło to bezpośrednio szczegółowego opisu tylko jednej oprawy dzieła Jana z Turrecrematy (poz. kat. 159). Zagadnienia oprawoznawcze, choć niezwykle interesujące, w praktyce sprawiają badaczom wiele trudności, co znane jest z autopsji także autorce recenzji. Powód jest prozaiczny: brak fachowej literatury¹¹, a przede wszystkim słownika terminologicznego, który pozwalałby na użycie jednorodnego, zrozumiałego dla wszystkich nazewnictwa. Tak szczegółowy opis opraw, jaki zastosowali autorzy, nieczęsto spotyka się w katalogach, zwłaszcza że nie jest to publikacja z dziedziny oprawoznawstwa.

W zbiorach inkunabułów Biblioteki PAU i PAN w Krakowie znalazł się również wolumin o proveniencji śląskiej, ze zbioru kanonika wrocławskiego Jerzego Wawrzyńca Budaeusa a Lohr (poz. kat. 15, 60, 87). Wytknąć tu można autorom pewne nieścisłości w opisie oprawy — przytaczając za Briquetem¹² miejsca występowania użytego papieru, wymieniono między innymi Gorlice (poz. kat. 60). Zapewne emocjonalne nastawienie do regionu sprawiło, że niemiecką nazwę Görlitz przypisano temu małopolskiemu miastu. W rzeczywistości chodzi, oczywiście, o miejscowość Zgorzelec. W Budaeusowym egzemplarzu wykorzystano papier z „filigranem przedstawiającym popiersie kobiety o krętych włosach”. Ten obrazowy opis pozwala na jego bezbłędną identyfikację. Dodajmy więc, gwoili uzupełnienia, że w tym przypadku chodzi o często używany wrocławski papier z filigranem, w którym wykorzystano podobiznę głowy św. Jana Ewangelisty. Tych nieścisłości można było uniknąć, sięgając chociażby do opracowań Kazimierzy Maleczyńskiej na temat śląskiego papiernictwa¹³, lecz zamieszczona w *Katalogu* bibliografia nie

¹⁰ Anna Lewicka-Kamińska (1906–1979) — znakomita badaczka dziejów książki i druku, związana z Biblioteką Jagiellońską, autorka wielu opracowań z dziejów introligatorstwa krakowskiego.

¹¹ Autorzy oparli się przede wszystkim na pracy: Ilse SCHUNKE, Konrad von RABENAU, *Die Schwenke-Sammlung gotischer Stempel- und Einbanddurchschreibungen nach Motiven geordnet und nach Werkstätten bestimmt und beschrieben*, Bd. 2. *Werkstätten*. „Beiträge zur Inkunabelkunde” 3, Folge 10, Berlin: Akademischer Verlag 1996, oraz bazy opraw Einbanddatenbank.-online, por. przypis 7.

¹² Charles-Moïse BRIQUET, *Les filigranes. Dictionnaire historique des marques du papier dès leurs apparition vers 1282 jusqu'en 1600*. T. 1–4, Leipzig: Verlag von Karl W. Hiersemann 1923.

¹³ Wyjaśniłaby te niejasności np. praca: Kazimiera MALECZYŃSKA, *Dzieje starego papiernictwa śląskiego*, Wrocław: Wrocław: Zakład Narod. im. Ossolińskich 1961.

wykazuje żadnych prac tej autorki. Usprawiedliwieniem może być fakt, że „śląski” watek jest w istocie marginalny w prezentowanej kolekcji.

Istotnym elementem publikacji są ilustracje, które towarzyszą każdemu opisowi katalogowemu, a jest ich aż 235. Duże, barwne, bardzo dobrej jakości fotografie przedstawiają strony tytułowe opisywanych dzieł, ciekawe noty proveniencyjne i glosy marginalne, barwne inicjały na kartach, wykorzystane w tekście drzeworyty, a także ekslibrisy i za- bytkowe oprawy. Ilustracje nie tylko wzbogacają stronę edytorską publikacji, lecz także — co warto podkreślić — w wielu wypadkach są równorzędnym nośnikiem dodatkowych informacji: wizualizując opis, ukazują autentyczny stan zachowania obiektu, rodzaj uży- tej w druku czcionki czy charakter pisma w notach rękopiśmiennych.

Po części katalogowej znajdują się rozliczne *addenda* (s. 248–255), które ułatwiają czytelnikowi szybkie dotarcie do szukanej pozycji, a jednocześnie stanowią swego ro- dzaju zestawienie informacji o całym zbiorze. Alfabetyczny spis drukarzy i nakładców oraz indeks topotypograficzny wyraźnie wskazują, że gros inkunabułów pochodzi z ofi- cyn Strasburga, Norymbergi i Wenecji, chociaż notowana jest także Praga czy Ferrara. Katalog topograficzny warsztatów introligatorskich (s. 255) potwierdza, że księgi opra- wiane były przede wszystkim w samym Krakowie, przy czym niektórych introligatorów udało się autorom publikacji zidentyfikować imiennie. Indeks topograficzny proveniencji (s. 269–270) również potwierdza spostrzeżenie o lokalnych powiązaniach, bo chociaż trafia się wśród proveniencji rumuńska Alba Iulia, niemiecki Augsburg czy polski Lub- lin, to bezsprzecznie przeważa Kraków i okolica. Katalog alfabetyczny proveniencji (s. 258–269) opracowany został bardzo starannie i — co warto podkreślić — przez swoją formułę dostarcza także wielu informacji na temat właścicieli w postaci rozbudowanych not biograficzno-historycznych, często opartych na źródłach archiwalnych. Dalej następu- ją stosowane przez wszystkie katalogi inkunabułów konkordancje (s. 271–277): sygnatur dzieł i numerów katalogu oraz trzy kolejne, łączące numery GW, IBP oraz Haina, Co- pinger i Reichlinga z numerami pozycji katalogowych. Zgodnie z przyjętymi normami w katalogach inkunabułów stosuje się skrócony opis bibliograficzny, dlatego powiązanie z tymi podstawowymi międzynarodowymi źródłami mają istotne znaczenie, co doceniają szczególnie bibliotekarze. Aneksy kończy obszerna bibliografia tematu, na którą składają się źródła rękopiśmienne, drukowane i opracowania (s. 278–281), po niej dodano dokład- ny spis ilustracji (a tych, jak już wspomniano, jest w publikacji ponad 200).

Autorzy recenzowanego *Katalogu inkunabułów*: Teresa Dąbrowa, Elżbieta Knappek i Jacek Wojtowicz, to doświadczeni pracownicy Działu Zbiorów Specjalnych Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie, mający z opisywanymi przez siebie obiektami kontakt na co dzień. Jak zaznaczono we wstępie publikacji, opisy katalogowe opracowywała na początku nieżyjąca już, wielce zasłużona dla historii książki i drukarstwa Renata Żurko- wa. Opieki merytorycznej podjął się Michał Spandowski — znakomity badacz i znawca inkunabułów, autor wielu opracowań i katalogów¹⁴. Jak podkreślono w publikacji, to z jego doświadczenia i cennych wskazówek autorzy korzystali w trakcie pracy.

Katalog inkunabułów Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie to opracowanie, które znacząco uzupełnia naszą wiedzę o egzemplarzach inkunabułów zachowanych w zbiorach

¹⁴ M. Spandowski jest między innymi współautorem t. 2 *IBP: Addenda. Indices*.

rach tej księżnicy. Fakt, że kolekcja nie jest zbyt duża, stał się w tym przypadku jej atutem, albowiem pozwolił autorom opisać poszczególne woluminy z wielką drobiazgowością.

Starannie pod względem edytorskim wydana i bogato ilustrowana publikacja może być pomocą nie tylko dla bibliotekarzy, stanowi bowiem doskonały materiał do szerokich badań interdyscyplinarnych: bibliologicznych, historycznych, tegumentologicznych.

Weronika Karlak

Bibliotheca Lindiana. Samuel Bogumił Linde (1771–1847) pierwszy dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. W 165. rocznicę śmierci. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie, 19–20 listopada 2012 r. Redakcja naukowa Maria Cubrzyńska-Leonarczyk, współpraca Halina Mieczkowska, Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego 2015, ss. [4], 322, [2], [52] s. tabl. il. (w tym kolor.)

DOI: 10.19195/0080-3626.60.21

W 2015 roku jako trzydziesta piąta pozycja serii „Prace Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie” ukazały się drukiem materiały sesji poświęconej działalności Samuela Bogumiła Lindego¹, leksykografa i językoznawcy, pedagoga, bibliotekarza, pierwszego dyrektora warszawskiej uniwersyteckiej librarii. Do tomu pod redakcją naukową Marii Cubrzyńskiej-Leonarczyk przy współpracy Haliny Mieczkowskiej weszło siedemnaście artykułów analitycznych i syntetycznych, trzy aneksy², indeks osób oraz tablice z pięćdziesięcioma czterema ilustracjami. Naukowego opracowania książki podjęły się znakomite starodruczniczki, autorki ważnych opracowań i katalogów, pracujące na co dzień w Gabinecie Starych Druków Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie³. Publikowany

¹ Ogólnopolska konferencja naukowa „Bibliotheca Lindiana. Samuel Bogumił Linde (1771–1847), pierwszy dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. W 165. rocznicę śmierci” odbyła się w dniach 19–20 listopada 2012 r. w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie. Towarzyszyła jej wystawa pt. *Samuel Bogumił Linde w kręgu książki* (80 obiektów w 11 gablotach). Zob. Elżbieta BYLINOWA, *Samuel Bogumił Linde w kręgu książki — omówienie wystawy w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie*, *Hereditas Monasteriorum* (2) 2013, s. 427–233.

² Aneks I: Andrzej Marek Brandt, *Samuel Bogumił Linde — kilka uwag o życiu i pozostałych pamiątkach*; aneks II: Elżbieta Bylinowa, *Samuel Bogumił Linde w kręgu książki. Scenariusz wystawy*; aneks III: Piotr Maculewicz, *Msza F-dur op. 41 Józefa Elsnera. Wprowadzenie do koncertu*.

³ Maria CUBRZYŃSKA-LEONARCZYK, *Dziedzictwo Unii Brzeskiej. Z dziejów oficyny wydawniczej OO Bazylianów w Supraślu (1695–1803)*, Białystok: Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego; Warszawa: Państwowe Muzeum Archeologiczne 2007; *eadem*, *Polskie superekslibrisy XVI–XVIII wieku. Centuria druga*, Warszawa: Biblioteka Narodowa 2001; *eadem*, *Katalog druków supraskich*, Warszawa: Biblioteka Narodowa 1996; *eadem*, *Oficina supaska 1695–1803. Dzieje i publikacje unickiej drukarni ojców bazylianów*, Warszawa: Biblioteka Narodowa 1993; *Katalog druków XVI wieku w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie*. T. 2, cz. 1, B: *Babrius — Biblia*; T. 2, cz. 2, B: *Bibliander — Bzowski*. Oprac. Teresa Komender i Halina Mieczkowska, [w przygot. materiałów udział wzięli Elżbieta Bylinowa *et al.*], Warszawa: Wydaw.